

KB verwerft bijzonder middeleeuws handschrift uit Zwolle

De KB, de nationale bibliotheek, heeft een bijzonder middeleeuws handschrift uit Zwolle aangekocht. Het gaat om een verlucht (met de hand geïllustreerd) getijdenboek uit de periode ca. 1450-1470. Het handschrift is mede bijzonder omdat er veertien kleurrijke volbladminiaturen in zijn opgenomen, die vermoedelijk zijn gemaakt door 'de Boston-meester', een bekende verluchter uit Utrecht.

Bij aankomst in de KB bleek dat het handschrift ooit waterschade heeft opgelopen, waardoor het eerst grondig moet worden gerestaureerd. Met name de pigmenten in de verluchtingen hebben aandacht nodig. Desondanks is conservator Middeleeuwse Handschriften van de KB, Ed van der Vlist, verguld met de aankoop, die met behulp van Collectie Overijssel en de Vrienden van de KB is gedaan. 'Het gebeurt niet zo vaak dat een meer dan vijf eeuwen oud Nederlands boek met maar liefst veertien miniaturen op de markt komt. Wanneer de kans zich voordoet om zo'n zeldzaamheid aan te schaffen, werkt de KB graag samen met andere erfgoedinstellingen om dit te realiseren.'

Sarijs-handschrift

Het verworven getijdenboek is naar verwachting een coproductie tussen verluchter Antonis Rogiersz. uten Broec (de Boston-meester) en de broeders van het Fraterhuis in Zwolle. Zwolle gold in het midden van de vijftiende eeuw als boekproductiecentrum. Het Fraterhuis aldaar leverde op bestelling verluchte, religieuze handschriften die tot de top van de boekproductie in de Noordelijke Nederlanden behoorden.

Van der Vlist kijkt er naar uit het werk nader te bestuderen: 'We weten bijvoorbeeld niet of het werk door de fraters zelf is vervaardigd of door scholieren van de Latijnse school. Wat we al wel weten, is dat het hier gaat om een zogenaamd Sarijs-handschrift. Die naam is ontleend aan een fout die in de heiligenkalender van sommige van deze handschriften is gemaakt op de datum 19 januari. De heilige Marijs, oftewel Marius, is daar als Sarijs geschreven. Deze fout is keer op keer overgenomen door Zwolse kopiisten en daarmee een uniek kenmerk van een Zwols handschrift.' Er zijn ruim zeventig Sarijs-handschriften bekend. De KB heeft er zeven in haar collectie.

Spectaculair

Handschriften met miniaturen van 'de Boston-meester' zijn veel schaarser. Van de circa 25 boeken met werk van deze meesterillustrator die bewaard zijn gebleven, heeft de KB er twee in de collectie. Drie andere handschriften in de KB-collectie bevatten miniaturen die door het werk van de Boston-meester zijn geïnspireerd. Van der Vlist: 'In 2004 werd de Utrechtse Boston-meester na onderzoek door UvA-conservator Klaas van der Hoek geïdentificeerd als Antonis Rogiersz. uten Broec. Omdat miniaturen heel zelden gekoppeld kunnen worden aan bij naam bekende makers, krijgen zij vaak een verwijzingsnaam. Deze verluchter werd 'Boston-meester' genoemd omdat hij in 1466 een exemplaar verluchtte van de Civitate Dei - De Stad Gods van Augustinus - dat de Public Library in Boston in bezit heeft. De paginavullende, organische sierranden en felgekleurde, scherp geïllustreerde figuren maken het werk van deze meester spectaculair.'

Zwols erfgoed

Ook Vincent Robijn, directeur van Collectie Overijssel, is verheugd over de aankoop: 'Omdat we het belangrijk vinden dat dit handschrift in publiek bezit komt, hebben wij de KB ondersteund bij deze aankoop. Ik ben blij dat de gemeente Zwolle daaraan een bijdrage heeft willen leveren. Het gaat hier immers om belangrijk Zwols cultureel erfgoed. We denken nu na over hoe we dit prachtige werk te zijner tijd aan de Zwollenaren kunnen laten zien.' Digitale inzage is op termijn ook mogelijk; na restauratie zal de KB het handschrift digitaliseren en publiceren op haar website.

Over de KB

De KB is de nationale bibliotheek van Nederland. De KB verzamelt, bewaart en onderzoekt. Samen met onze erfgoedpartners, de openbare bibliotheken en wetenschappelijke instellingen bieden we iedereen de mogelijkheid om te lezen, leren en zich te ontwikkelen. Zo dragen we bij aan een slimmer, vaardiger en creatiever Nederland. www.kb.nl.